

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ ТА ЙОГО ІНСТИТУЦІЙНА (НЕ) ВИЗНАЧЕНІСТЬ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Проведено дослідження інституційного місця та ролі Конституційного Суду України (КСУ) в системі органів державної влади.

Виявлено відступи від імперативних положень ст. 5 Конституції України щодо порядку зміни конституційного ладу. Негативним чинником позбавлення КСУ інституційної приналежності до судової влади значно обмежено можливості застосування гарантій незалежності та відповідних стандартів щодо судової влади.

Ключові слова: конституційний лад, суд, судова влада, Конституційний Суд України.

Вступ. З моменту свого заснування КСУ був невід'ємною складовою судової гілки влади й органічно вписувався в єдину та цілісну систему правосуддя. Проте після перетворень 2016 р., яких зазнав Основний Закон України, інституційне положення КСУ в системі органів державної влади набуло абсолютно нового формату. І, як виявляється на практиці, правове положення КСУ досить складно визначити й чітко сформулювати. Однією із серйозних концептуальних змін, що торкнулися інституційного статусу КСУ, стало позбавлення його виключної ролі, як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні. У цьому контексті досить гостро постає питання щодо інституційного місця та ролі КСУ в системі органів державної влади. Саме ця проблема й склала основу для предмета наукового дослідження пропонуваної роботи.

Виклад основного матеріалу. Після перетворень 2016 р., яких зазнав Основний Закон України, інституційне положення КСУ в системі органів державної влади набуло абсолютно нового формату. І, як виявляється на практиці, правове положення КСУ досить складно визначити й чітко сформулювати. Хоча, як на нашу думку, це має принципове значення для правової визначеності та непохитності конституційного ладу в Україні.

Варто нагадати, що від самого початку свого заснування КСУ був невід'ємною складовою судової гілки влади й органічно вписувався в єдину систему правосуддя. Згідно з Конституцією України (далі – КУ) в первинній редакції 1996 р. розд. VIII "Правосуддя" та розд. XII "Конституційний Суд України" були пов'язані між собою та співвідносились як загальне й конкретне. Від самого початку в ч. 3 ст. 124 КУ передбачалося, що судочинство здійснюється КСУ та судами загальної юрисдикції, натомість у новій редакції після 2016 р. це положення вилучене.

На думку експертів Центру Разумкова, новели про вилучення з розділу "Правосуддя" згадки про КСУ, який має специфічні повноваження і статус, що не "вписуються" у традиційне розуміння правосуддя, заслуговують на підтримку. Експерти вважають правильним, що зі ст. 124 Конституції України видалено таке положення: "судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції", оскільки Конституційним Судом України "судочинство" не здійснювалося раніше і не здійснюватиметься в майбутньому.

Зміни щодо КСУ внесені не тільки в так званий базовий розділ Основного Закону (розд. XII "Конституційний Суд України"), але й до майже половини всіх інших кон-

ституційних розділів. Ці зміни мали б охопити також розд. II "Права, свободи та обов'язки людини і громадянина", розд. IV "Верховна Рада України", розд. V "Президент України", розд. VIII "Правосуддя" та розд. XV "Перехідні положення".

Проте в самому розд. XII "Конституційний Суд України" змін зазнали всі без винятку його статті (ст. 147, 148, 149, 150, 151, 152 та 153 Конституції), а сам розділ доповнено ще чотирма новими статтями – 148-1, 149-1, 151-1 та 151-2. Однак визначальним у цьому процесі є не так механічна (зовнішня) зміна архітектоники відповідних конституційних положень, як їхнє сутнісне наповнення, аналіз якого може наблизити до розуміння справжньої мети конституційних змін і можливих перспектив розвитку інституту конституційного контролю в Україні як такого [1, с. 5, 7–8].

Однією із серйозних концептуальних змін, що торкнулися інституційного статусу КСУ, стало позбавлення його виключної ролі як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні. На думку судді КСУ М. Мельника, мета такої зміни є незрозумілою з огляду на специфіку статусу КСУ, який завдяки своїй виключній компетенції (здійснювати конституційну юрисдикцію) забезпечує утвердження Конституції України, реалізацію конституційних принципів поділу влади й верховенства права, захисту прав та свобод людини та громадянина. Зазначене конституційне положення відображає той вибір, який було зроблено при прийнятті Конституції України 1996 р. на користь упровадження спеціалізованої конституційної юстиції, що ґрунтується на визнанні її більшої ефективності порівняно з іншими моделями конституційного контролю (особливо в умовах вітчизняної системи організації державної влади).

Видалення зазначеного положення з тексту Конституції України може призвести до зміни національної моделі конституційного судочинства, некоректного розуміння змісту такої конституційної зміни суб'єктами правозастосування, зокрема й судами загальної юрисдикції, та спричинити дублювання повноважень цих судів і КСУ.

Як відомо, здійснення конституційного контролю судами загальної юрисдикції є поширеною практикою у багатьох демократичних державах світу. Проте це відбувається зазвичай за відсутності спеціалізованого органу конституційного контролю, або ж, як виняток, в умовах особливих, історично сформованих обставин.

Таке раптове та науково необґрунтоване позбавлення Конституційного Суду України статусу єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні в поєднанні з

іншими змінами до Основного Закону України створює передумови для підміни судами загальної юрисдикції виключних повноважень Конституційного Суду України, а відтак і зменшення рівня захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина, що суперечить ст. 157 Конституції України.

Водночас гарантії статусу КСУ, як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні, закріплені в ч. 1 ст. 147 Конституції України, суттєво звужували межі гіпотетичного порушення його компетенції. Однак після вилучення зазначеного конституційного положення таких гарантій більше не існуватиме. Отож, це може призвести (особливо в довготерміновій перспективі) до додаткової правової невизначеності в частині конституційного праворозуміння, спричинити збільшення випадків виходу судами загальної юрисдикції за межі їхньої компетенції, створити додаткові перешкоди для належної реалізації виключних завдань конституційної юстиції, а в підсумку – до обмеження прав і свобод людини та громадянина [2].

Упродовж 14 років законодавець, визначаючи поняття "судова влада", послідовно відносив до неї й Конституційний Суд України. Згідно зі ст. 1 Закону України "Про судоустрій України" (2002) встановлювали, що *"державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи судової влади здійснюють свої повноваження виключно на підставах, у межах та порядку, передбачених Конституцією України та законами. Судова влада реалізується шляхом здійснення правосуддя у формі цивільного, господарського, адміністративного, кримінального, а також конституційного судочинства. Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі"* (курсив наш. – С. П.).

Дещо згодом згідно зі ст. 1 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" (2010), також було встановлено, що судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, а судочинство – Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.

Після Революції гідності, у 2015 р., було ухвалено нову редакцію Закону "Про судоустрій і статус суддів", де залишилось незмінним визначення змісту судової влади, за яким *"судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції"*.

Отже, загальновизнаним є факт того, що КСУ **встановлювали як невід'ємну складову судової влади, що здійснює судочинство**. Інституційна належність КСУ до судової гілки влади формувала базис правової визначеності встановленого з 1996 р. конституційного ладу в Україні. Це давало підстави говорити про втілення конституційної єдності судової влади, незалежно від виду та форми судочинства. Зміни ж, унесені до розд. VIII "Правосуддя" Конституції 2016 р. максимально відмежували питання організації та діяльності конституційної юрисдикції від загальної системи правосуддя. Як пояснював із цього приводу один з утілювачів таких трансформацій О. Філатов, КСУ виокремлюється як самостійна та повністю відмінна від системи судів інституція [3, с. 21]. Провладні на той момент політичні сили перебудували конституційний устрій держави, та, відповідно, змінили конституційний лад, апелюючи лише до попереднього негативного досвіду в діяльності КСУ. Проте логічні й переконливі аргументи з приводу того, чому КСУ, який із 1996 р. здійснював конституцій-

не судочинство і визнавався органом судової влади, мав зазнати таких трансформацій, і натепер відсутні. Політичні сили вкотре перевищили свої повноваження, перебравши на себе статус Українського народу в питанні зміни конституційного ладу України. Після виведення КСУ з конституційної системи правосуддя, цей орган державної влади перестав входити й до складу судової гілки влади. Це також знайшло своє підтвердження й у формулюванні визначення самої "судової влади", оскільки у ст. 1 нині чинного Закону "Про судоустрій і статус суддів" (2016) відсутня жодна згадка про конституційну юрисдикцію та КСУ, як складову судової влади України.

В'дливо чіпляється думка, а чи не відбувся в такий спосіб черговий конституційно-правовий "злам" шляхом зміни конституційного ладу України всупереч імперативній конституційній нормі про те, що право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить **тільки** народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. Внаслідок чергових політичних маніпуляцій із Конституцією України, місце КСУ в системі державної влади натепер є невизначеним. Це дає підстави як теоретикам, так і практикам у галузі права лише домислювати та здогадуватися про інституційну природу КСУ в діючому механізмі державної влади.

Лише для прикладу наведу деякі з існуючих підходів до цієї проблеми. Л. Москвич навіть після конституційних змін 2016 р. продовжує відносити КСУ до судової гілки влади, ґрунтуючись на змісті ст. 6 Конституції України, яка визначає, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову й ураховуючи обсяг компетенції Конституційного Суду, зміст його повноважень [4, с. 73].

Подібного підходу дотримується й О. Константий, обґрунтовуючи, що після внесення змін до Конституції України, незважаючи на те, що КСУ не згадується в розд. VIII "Правосуддя", він *не втратив статусу органу судової влади*, а навпаки, посилюється в гарантіях своєї незалежної діяльності як автономний від судів загальної юрисдикції орган правосуддя, спеціалізований на розв'язанні найбільш суспільно значущих конституційних спорів, що виникають під час застосування норм Основного Закону України вищими суб'єктами державної влади [5, с. 36–37].

Дещо інше бачення обґрунтовує І. Бичков, який пропонує розрізняти функціональний та інституціональний аспект місця КСУ в механізмі поділу влади. З огляду на функціональний аспект, відповідно до кола покладених завдань, орган конституційної юрисдикції є професійним *екстраординарним органом судової влади*, тоді як з погляду інституціонального аспекту він постає *специфічним органом влади, що не входить до жодної з гілок влади* та є рівновіддаленим від них [6, с. 7].

До з'ясуванням правової природи КСУ долучилася навіть Велика палата новоутвореного Верховного Суду, яка в одному зі своїх рішень стверджує, що Конституційний Суд України своїм Рішенням № 20-рп/2010 не забезпечив верховенства Конституції України, фактично змінив її, порушив засадничий конституційний принцип народовладдя, змінив конституційний лад України, порушив конституційний принцип розподілу влади та легітимність діючих інститутів державної влади, внаслідок чого їхня діяльність стала ґрунтуватися на нормах, змінених КСУ, а не Верховною Радою України як уповноваженим на це органом.

Президент, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по 6 суддів Конституційного Суду

України. Зазначене вказує на політичний характер формування цього органу конституційної юрисдикції.

Крім того, КСУ не розглядає конкретні юридичні справи у спорах між певними суб'єктами права, а може визнавати неконституційними нормативні акти (тобто діяти як негативний законодавець) та здійснювати обов'язкові для застосування тлумачення Основного Закону і за чинною на той час редакцією Конституції тлумачення законів (тобто діяти як позитивний законодавець).

Ці обставини суттєво відрізняють КСУ від судів загальної юрисдикції, оскільки зазначене свідчить про те, що цей орган є більшою мірою політичним, ніж судовим.

Те, що Конституційний Суд України не є судом у розумінні ст. 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (1950), впливає також із рішень ЄСПЛ у справах "Фішер проти Австрії" та "Цумтобель проти Австрії".

За таких обставин цілком виправданим є висновок, що суб'єкт призначення судді Конституційного Суду України має право застосувати до призначеного ним судді заходи **політичної відповідальності** в разі встановлення цим суб'єктом призначення ознак невідповідності поведінки такого судді високим вимогам, які пред'являє суспільство до судді КСУ.

З огляду на зазначене Велика палата Верховного Суду дійшла висновку про неможливість застосування висновків ЄСПЛ, викладених у рішенні у справі "Олександр Волков проти України", у випадку оцінки правомірності звільнення суддів Конституційного Суду України [7]. Отже, Велика палата Верховного Суду говорить про КСУ як про позитивного (негативного) законотворця, а не самостійний орган судової влади, а також про політичну, а не юридичну відповідальність суддів КСУ.

Не без аргументів В. Буняк вважає, що Конституційний Суд в Україні, хоча й був початково задуманий як судовий орган конституційної юрисдикції (запозичений нашою державою як Австро-німецька модель вищого судового органу), насправді ж діяв й остаточно утвердився як певна специфічна *друга палата парламенту*, наділена повноваженням конституційного контролю [8].

На думку ж О. Буханевича й А. Івановської, КСУ взагалі, як організаційно так і функціонально, *перебуває поза межами як судової, так й інших гілок влади* та у сфері забезпечення державної організації загалом, як орган держави, який, здійснюючи конституційний контроль, забезпечує реалізацію державної влади [9, с. 23–24].

Звичайно, науковий пошук передбачає існування протилежних і навіть взаємовиключних підходів. Проте за будь-яких обставин такий орган державної влади, як КСУ має відповідати двом фундаментальним вимогам у правовій державі: *легальності та легітимності*. І, на нашу думку, щодо обох критеріїв, яким має відповідати КСУ, існують суттєві прогалини.

Питання щодо легальності КСУ. Передусім, хочу загострити увагу на конституційному імперативі, за яким визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить лише народові. У цьому аспекті буде слушним звернутись до позиції КСУ, яку він сформулював під час тлумачення положень ст. 5 КУ [10], і вказав, що згідно з Конституцією України *держава, її органи, посадові особи не мають права визначати конституційний лад в Україні*, яке належить винятково народові. Однак Конституція України, закріплюючи конституційний лад, не містить визначення цього поняття. У Рішенні Конституційного Суду України від 11 липня 1997 р. N 3-зп стверджується

лише про засади конституційного ладу в Україні, що закріплені в розд. I, III, XIII Конституції України.

І тут ми ще раз зацентруємо увагу на тому, що однією із фундаментальних засад конституційного ладу України є поділ державної влади на три (а не дві, чотири чи п'ять) складові: *законодавчу, виконавчу та судову*. І будь-які зазіхання чи відступи від сформованої системи поділу влади, є безперечним зазіханням на конституційний лад України.

Як зазначив у своєму рішенні КСУ, чинна Конституція України прийнята Верховною Радою України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей (преамбула Конституції України). Іншими словами, під час прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України **суверенна воля народу була опосередкована Верховною Радою України**. Із нормативно-правового змісту положень ч. 2, 3 ст. 5 Основного Закону України, за якими народ є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні та народові належить право визначати і змінювати конституційний лад в Україні, випливає, що народ має право приймати нову Конституцію України.

Конституція України забороняє узурпацію належного виключно народові права визначати і змінювати конституційний лад в Україні державою, її органами або посадовими особами. Узурпація означає, зокрема, привласнення переліченими суб'єктами права, **яке передусім належить народові, вносити зміни до Конституції України** у спосіб, що порушує порядок, визначений у розд. XIII чинного Основного Закону України, зокрема й усунення народу від реалізації його права визначати та змінювати конституційний лад в Україні. З огляду на це будь-які дії держави, її органів або посадових осіб, що призводять до узурпації права визначати і змінювати конституційний лад в Україні, яке належить тільки народові, є неконституційними і незаконними.

Отже, положення ч. 2 ст. 5 Конституції України, де "носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ" треба розуміти так, що в Україні вся влада належить народові. Влада народу є первинною, єдиною і невідчужуваною та здійснюється народом шляхом вільного волевиявлення через вибори, референдум, інші форми безпосередньої демократії в порядку, визначеному Конституцією та законами України, через органи державної влади й органи місцевого самоврядування, сформовані відповідно до Конституції та законів України.

Результати народного волевиявлення у визначених Конституцією та законами України формах безпосередньої демократії є обов'язковими.

Положення ч. 3 ст. 5 Конституції України "право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами" треба розуміти так, що **тільки народ має право безпосередньо шляхом всеукраїнського референдуму визначати конституційний лад в Україні, який закріплюється Конституцією України, а також змінювати конституційний лад унесенням змін до Основного Закону України в порядку, встановленому його розд. XIII** [10].

З наведеного офіційного тлумачення Конституції України, яке дав свого часу КСУ, беззаперечним конституційним імперативом є те, що:

- *тільки народ має право безпосередньо шляхом всеукраїнського референдуму визначати конституційний лад в Україні, що закріплюється Конституцією України;*

• у випадках, коли органи політичної влади мають намір змінити конституційний лад у частині конституційних положень, що стосуються розд. I "Загальні засади", розд. III "Вибори. Референдум" і розд. XIII "Внесення змін до Конституції України", тоді законопроект подається до Верховної Ради України Президентом України або не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України і, за умови його прийняття не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України, **затверджується всеукраїнським референдумом**, який призначається Президентом України (ст. 156 КУ). Проте, як загальновідомо, за весь період існування Конституції України до неї вносили зміни сім разів. Зокрема, у 2004, 2010, 2014 та 2016 рр. змінювалися конституційні механізми поділу влади, як основи конституційного ладу. Усі ці зміни відбувалися без участі Українського народу в будь-якому форматі.

Про зміну конституційного ладу України, зокрема, ідеться в Постанові Верховної Ради України "Про реагування на факти порушення суддями Конституційного Суду України присяги судді" (2014) де, зокрема, зазначено, що КСУ Рішенням від 30 вересня 2010 р. № 20-рп/2010 у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV (далі – Рішення № 20-рп/2010, Закон № 2222-IV відповідно) у неконституційний спосіб, привласнивши повноваження Верховної Ради України, змінив конституцію України. Цим Рішенням Конституційний Суд України порушив засадничий конституційний принцип народовладдя, змінив конституційний лад України, порушив конституційний принцип розподілу влади [11]. Водночас Верховна Рада України цією постановою сама собі встановила "виключні повноваження нести зміни до Конституції України як елемент установчої влади", що, на нашу думку, також прямо суперечить ст. 5 Конституції України.

Проблемність відступу від конституційної законності вбачається і в тому, що зміни до Основного Закону України у 2016 та й у 2019 рр. відбулися всупереч конституційній забороні вносити такі зміни в умовах воєнного стану (ч. 2 ст. 157) за тієї умови, що із 2014 р. наша країна протистоїть масштабній військовій агресії з боку Російської Федерації, а значна частина народу України опинилася під ворожою окупацією. Об'єктивно, Україна перебуває в умовах війни та потерпає від обмежень державного суверенітету.

У зв'язку із цим постають досить гострі питання. Якщо зміни конституційно-правового статусу КСУ відбулися усупереч імперативним положенням ст. 5, 6 та 157 Конституції України, чи наділений "оновлений" орган конституційною законністю? Якщо, усе ж, визнавати умовну легальність цього органу, то до якої гілки державної влади він тепер примикає?

На нашу думку, надати юридично обґрунтовану відповідь на ці питання вкрай складно, а фактично – неможливо. Неправове неможливо пояснити – йому або потурають, або ж вдаються до змін шляхом поновлення порушеного права. Так само і конституційна законність не повинна підмінятися політичною доцільністю, якою б благою вона не була. Вважаємо, що після перетворень 2016 р. конституційний лад України вкотре був загнаний у глухий кут правової не-

значеності, у якому криза конституційної юстиції в наявному форматі й надалі буде загострюватись.

Висновки. Нині КСУ юридично поставлений поза межі конституційного механізму поділу влади (ст. 6 КУ) й у такому форматі, на нашу думку, має перспективу поступового перетворення на політичний "фантом".

Вагомим негативним чинником позбавлення КСУ статусу судової влади є значне обмеження можливості застосування гарантій незалежності та відповідних стандартів щодо судової влади, які напрацьовуються останнім часом міжнародним співтовариством. Перетворення КСУ із судового органу в "політичний", але з невизначеним конституційно-правовим статусом, відкриває необмежені можливості політичним гравцям впливати на правові позиції як окремих його членів, так і всього органу загалом.

Не звертати увагу на наявний збій у системі конституційного устрою, який і визначає конституційний лад нашої країни, дедалі все складніше. Порушення основ поділу влади, як базового алгоритму сучасного конституціоналізму, невідворотно буде призводити до кризи державного управління та політичної системи. З огляду на це вже тепер потрібно шукати юридично правильний й виважені шляхи до усунення цієї системної помилки та відновлення правового конституційного ладу України.

Список використаних джерел

1. Реформування конституційних засад судової влади. *Національна безпека і оборона*. 2016. № 5–6 (163–164). С. 22–33.
2. Окрема думка судді Конституційного Суду України Мельника М.І. стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/na02d710-16> (дата звернення: 11.11.2021).
3. Філатов О. Основні новації конституційного етапу судової реформи : IV Судово-правовий форум "Судова реформа: стан та напрями розвитку". 17–18 березня 2016 р. *Юридична практика*. 2016. С. 5.
4. Москвич Л. Статус Конституційного Суду України в контексті конституційної реформи 2016 р. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні : мат. II Міжнар. наук.-практич. конф.* (Чернівці, 18–19 жовтня 2018 р.) / редкол. : О. В. Шербанюк та ін. Чернівці, 2018. С. 72–74.
5. Константий О. Щодо місця Конституційного Суду України в механізмі державної влади (за результатами внесення змін до Основного Закону в частині правосуддя). *Український часопис конституційного права*. 2018. С. 31–38.
6. Бичков І.Г. Місце органів конституційної юрисдикції в механізмі стримувань і противаг демократичної правової держави : дис. ...канд. юрид. наук / 12.00.01 "Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень" / Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування, Національна академія правових наук України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. Харків, 2021. 223 с.
7. Постанова Великої палати Верховного Суду від 14 березня 2018 р. Справа № П/800/120/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73195164> (дата звернення: 11.11.2021).
8. Буяк В. Чи є Конституційний Суд України судом? *Юридичний вісник України*. 2020. С. 17–27.
9. Буханевич О., Івановська А. Конституційний Суд України: до питання про місце в системі розподілу влад. *Публічне право*. 2020. № 3 (39). С. 23–24.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука Вадима Сергійовича, Подгорної Вікторії Валентинівни, Кислої Тетяни Володимирівни про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом). Справа N 1-5/2005 від 5 жовтня 2005 р. № 6-рп/2005. URL: – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p71005?find=1&text=%D0%BB%D0%B0%D0%B4#w1_1 (дата звернення: 11.11.2021).
11. Про реагування на факти порушення суддями Конституційного Суду України присяги судді : Постанова Верховної Ради України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 2. Ст. 201.

References

1. Reformuvannya konstytutsiinykh zasad sudovoi vlady (2016) [Reforming the constitutional principles of the judiciary]. *Natsionalna bezpeka i oborona*. №5-6 (163-164). S.5,8-9 (in Ukrainian).
2. Okrema dumka suddi Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy Melnyk M.I. stosovno Vysnovku Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za zvernenniam Verkhovnoi Rady Ukrainy pro nadannia vysnovku shchodo vidpovidnosti zakonoproektu pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pravosuiddia) vymoham statei 157 i 158 Konstytutsii Ukrainy [Dissenting opinion of the judge of the Constitutional Court of Ukraine Melnyk M.I. concerning the Opinion of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the request of the Verkhovna Rada of Ukraine to issue an opinion on the compliance of the draft law on amendments to the Constitution of Ukraine (on justice) with the requirements of Articles 157 and 158 of the Constitution of Ukraine]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/na02d710-16> (in Ukrainian).
3. Filatov O. Osnovni novatsii konstytutsiinoho etapu sudovoi reformy [The main innovations of the constitutional stage of judicial reform] // IV sudovo-pravovyi forum "Sudova reforma: stan ta napriamy rozvytku". 17-18 bereznia 2016 r. *Yurydychna praktyka*, 2016. S.21 (in Ukrainian).
4. Moskvych L. Status Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy v konteksti konstytutsiinoi reformy 2016 r. Suchasni vykylyky ta aktualni problemy sudovoi reformy v Ukraini [Status of the Constitutional Court of Ukraine in the context of the 2016 constitutional reform]: Materialy II Mizhnar. nauk.-praktych. konf. (Chernivtsi, 18-19 zhovtnia 2018 r.) / redkol. O. V. Shcherbaniuk ta in. Chernivtsi, 2018. S. 72-74 (in Ukrainian).
5. Konstantyi O. Shchodo mistsia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy v mekhanizmi derzhavnoi vlady (za rezultatamy vnesennia zmin do Osnovnoho Zakonu v chastyini pravosuiddia) [Regarding the place of the Constitutional Court of Ukraine in the mechanism of state power (based on the results of amendments to the Basic Law in the field of justice)] // *Ukrainskyi Chasopys konstytutsiinoho prava*, Chasopys 3 / 2018, S.36-37 (31-38) (in Ukrainian).
6. Bychkov I. H. Mistse orhaniv konstytutsiinoi yurysdyksii v mekhanizmi strymuvan i protyvah demokratychnoi pravovoi derzhavy [The place of bodies of constitutional jurisdiction in the mechanism of checks and balances of a democratic state governed by the rule of law] / *Dys. k.i.u.n.* 12.00.01 "Teoriia ta istoriia derzhavy i prava; istoriia politychnykh i

pravovykh uchen". Naukovo-doslidnyi instytut derzhavnoho budivnytstva ta mistsevoho samovriaduvannya, Natsionalna akademiia pravovykh nauk Ukrainy, Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Kharkiv, 2021. 223 s. (in Ukrainian).

7. Postanova Velykoi palaty Verkhovnoho Sudu vid 14 bereznia 2018 roku Sprava №P/800/120/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73195164> (in Ukrainian).

8. Buniak V. Chy ye Konstytutsiinyi Sud Ukrainy sudom? [Is the Constitutional Court of Ukraine a court?]. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy*. 2020. (in Ukrainian).

9. Bukhanevych O., Ivanovska A. Konstytutsiinyi Sud Ukrainy: do pytannia pro mistse v systemi rozpodilu vlad [The Constitutional Court of Ukraine: on the question of its place in the system of separation of powers]. *Publichne pravo*. 2020. № 3 (39). S.23-24 (in Ukrainian).

10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiynym podanniam 60 narodnykh deputativ Ukrainy pro ofitsiine tlumachennia polozhen chastynei pershoi statii 103 Konstytutsii Ukrainy v konteksti polozhen yii statei 5, 156 ta za konstytutsiynym zvernenniam hromadian Halaichuka Vadyma Serhiiovycha, Podhornoi Viktorii Valentynivny, Kysloi Tetiany Volodymyrivny pro ofitsiine tlumachennia polozhen chastynei druhoi, tretioi, chetvertoi statii 5 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro zdiisnennia vladny narodom) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of 60 people's deputies of Ukraine on official interpretation of the provisions of the first part of Article 103 of the Constitution of Ukraine in the context of its Articles 5, 156 and on the constitutional appeal of citizens Galaychuk Vadym provisions of parts two, three, four of Article 5 of the Constitution of Ukraine (case on the exercise of power by the people)]. Sprava N 1-5/2005 vid 5 zhovtnia 2005 roku N 6-rp/2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p71005?find=1&text=%D0%BB%D0%B0%D0%B4#w1_1 (in Ukrainian).

11. Pro reahuvannya na fakty porushennia suddiamy Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy prysiahly suddi [On Responding to the Violations of the Judge's Oath by Judges of the Constitutional Court of Ukraine]: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2014. № 12. St.201 (in Ukrainian).

Надійшла до редакції 01.02.22

S. Prylutskyi, Dr Sci. (Law), Associate Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE AND ITS INSTITUTIONAL (UN-)CERTAINTY: CURRENT PROBLEMS OF DOMESTIC STATE BUILDING

Since its founding, the Constitutional Court of Ukraine (CCU) has been an integral part of the judiciary and has been an integral part of the unified justice system. After the transformations of 2016, which underwent the Basic Law of Ukraine, the institutional position of the CCU in the system of public authorities has acquired a completely new format. And, as it turns out in practice, the legal status of the CCU is quite difficult to define and articulate. One of the major conceptual changes affecting the institutional status of the CCU was the deprivation of its exclusive role as the sole body of constitutional jurisdiction in Ukraine. The paper reveals deviations from the imperative provisions of Article 5 of the Constitution of Ukraine in matters of the procedure for changing the constitutional order. The negative factor of depriving the CCU of its institutional affiliation with the judiciary significantly limits the application of guarantees of independence and relevant standards for the judiciary. The transformation of the CCU from a judicial body into a "political" one, but with an uncertain constitutional and legal status, opens unlimited opportunities for political players to influence the legal positions and independence of both its individual members and the body as a whole.

It was found that the transformation of the CCU from a judicial body into a "political" one, but with an uncertain constitutional and legal status, opens unlimited opportunities for political players to influence the legal positions of individual members and the body as a whole.

Violation of the foundations of the separation of powers, as the basic algorithm of modern constitutionalism, will inevitably lead to a crisis of public administration and the political system. Therefore, today we need to look for legally correct and balanced ways to eliminate this systemic error and restore the legal constitutional order of Ukraine.

Keywords: constitutional order, court, judiciary, Constitutional Court of Ukraine.